

KRYSTYNA CZUBA

JAN PAWEŁ DRUGI ZAWIERZA LUDY I NARODY MARYI

Treść: Wprowadzenie; 1. Jak Papież rozumie obecność Maryi w obrazie Jasnogórskim w życiu narodu; 2. Milenijny Akt Oddania jako podstawa teologii społecznego zawierzenia; 3. Zawierzenie ludów i narodów, co jest specyfiką tego zawierzenia.

WPROWADZENIE

„Kościół każdej epoki — powiedział Jan Paweł II — zaczynał od Wieczernika i zawsze otaczał Maryję szczególną czcią i zwracał się do Niej ze szczególnym zaufaniem. Kościół naszych czasów razem z Soborem Watykańskim II dokonał syntezy dorobku poprzednich pokoleń”.¹

Z dystansu X rocznicy pontyfikatu, można dziś mówić, że Jan Paweł II w szczególnej mierze przyczynił się do poszerzenia i pogłębienia tej syntezy, jak i przekazania jej w przesłaniu apostoelskim i pasterskim. Maryjne nauczanie Jana Pawła II odwołuje się do Ojców Kościoła, do Soboru, ale także nawiązuje do nauczania swoich poprzedników (RM 3). O ostatnich papieżach mówi się, że byli maryjni. W swoim bowiem posługiwaniu wskazywali na szczególnie związki Ludu Bożego z Maryją. Pius XII w 1942 r. dokonał „poświęcenia” świata Niepokalanemu Sercu Maryi. Paweł VI w 1964 r. „poleca” świat i ludzi Maryi, nadaje też tytuł Maryi Matki Kościoła. W 1984 r. Jan Paweł II natomiast „zawierza” świat Maryi. Interesująca wydaje się być analiza porównawcza tych relacji kultu wobec Maryi. Prowadzi ona z natury rzeczy do pewnych uogólnień. Z czasownikiem „poświęcać” łączy się przeznaczenie czegoś do użytku kultowego, wyłącznie poza użycie i świecką celowość. „Polecać” oznacza powierzyć czyjejs uwadze”. „Zawierzyć” natomiast, to zdać się na kogoś, mieć bezwzględne zaufanie do jego działania. Mamy tutaj do czynienia niejako ze świadomym pogłębieniem tej relacji pomiędzy Maryją a Ludem Bożym. Słowo „zawierzyć” jest oryginalnym sformułowaniem Jana Pawła II tej relacji. Owa oryginalność ma swoje źródło w rodzimym doświadczeniu. Na taki wnio-

¹ Jan Paweł II, *Tobie Maryjo zawierzam*, Wybór tekstów Sergio Trassatti, Bergamo 1988, s. 5.

sek pozwala wypowiedź Papieża na Jasnej Górze: „Jestem człowiekiem zawierzenia. Nauczyłem się nim być tutaj”.²

Tajemnica życia osobistego Jana Pawła II związana jest z *Traktatem o doskonałym nabożeństwie do Najśw. Panny Ludwika Grignon de Monfort*. Osobisty związek z Maryją kształtował się poprzez oddziaływanie sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej. „Możę powiedzieć, że znajdowałem tam poniekąd to, co odkryłem w *Traktacie*, przetłumaczone na styl pobożności ludu tej ziemi, z której pochodzę”.³ Zawierzenie społeczne ma natomiast swój związek z Jasną Górą, z czasem posługiwania Kościołowi w Polsce razem z Kard. S. Wyszyńskim. „Wszystko postawiłem na Maryję” i „Totus tuus” mają tę samą treść znaczeniową. Trudno znaleźć jednak rozstrzygnięcie na ile i czy w ogóle myśl Prymasa inspirowała papieski styl zawierzenia społecznego. Niewątpliwie ma ono korzenie w polskim doświadczeniu maryjnym.

Chcąc przeanalizować motywy i racje zawierzenia świata, ludów i narodów istotnym wydaje się odwołanie do następujących treści:

1. Jak Papież rozumie obecność Maryi w obrazie Jasnogórskim w życiu narodu.
2. Milenijny Akt jako podstawa teologii społecznego zawierzenia.
3. Zawierzenie ludów i narodów, co jest specyfiką tego zawierzenia.

1. JAK PAPIEŻ ROZUMIE OBECNOŚĆ MARYI W OBRAZIE JASNOGÓRSKIM W ŻYCIU NARODU

Wydaje się, iż ukazanie rozumienia obecności Maryi w obrazie Jasnogórskim jest istotne, stanowi bowiem pewną analogię rozumienia Jej obecności w innych sanktuariach świata, w których Papież dokonuje aktów zawierzenia. Jan Paweł II mówi o dwóch etapach zaproszenia Maryi do Ojczyzny, do „Polskiej Kanny”. Pierwszy etap związany jest z początkiem chrześcijaństwa. Drugi rozpoczyna się od przybycia obrazu Jasnogórskiego. Wraz z nim „i sam Chrystus zostaje w nowy sposób zaproszony w nasze dzieje”.⁴ Interpretując to zaproszenie Papież stwierdza, że wizerunek Jasnogórski stał się jakoby znakiem szczególnie przy-

² Jan Paweł II, *W pielgrzymce do ojczyźnej ziemi*, Paryż 1980, s. 72.

³ A. Frossard, *Rozmowy z Janem Pawłem II*, Watykan 1982, s. 155.

⁴ Jan Paweł II, *Pokój Tobie Polsko! Ojczyźno moja!* Watykan 1983, s. 88.

mierza Polaków z Chrystusem.⁵ To przymierze czyni Jasną Górę wyjątkowym miejscem w życiu Polaków i w doświadczeniu dziejów Ojczyzny. Jan Paweł II ukazując jego znaczenie używa tych określeń „wewnętrzne spoidło życia narodu”⁶ „Znak jedności Polaków”,⁷ „Znak rozpoznawczy polskiej duchowości”, „miejsce szczególnego poczucia tożsamości narodowej”.⁸

Obecność Maryi w obrazie Jasnogórskim wpisana jest w istotę więzi Kościoła i narodu. Papież ukazuje obraz Jasnogórski w znaku osoby, stwierdzając, że znaczenie obrazu polega na tym, aby unaocznić osobę.⁹ Nawiązuje tutaj do tradycji patrystycznej Wschodu. Rys Kany Galilejskiej, z którą związana jest obecność Ikony Jasnogórskiej, jest ukazaniem Maryi w roli „Rzeczniczki woli Syna” To nauczanie związane jest z teologią i praxis Kościoła w Polsce.¹⁰ Kard. Karol Wojtyła powie: „Tutaj przybyła Maryja, abyśmy od Niej po polsku usłyszeli: Cokolwiek On wam powie, to czyńcie” (J 2).¹¹

„Matka Chrystusa staje się wobec ludzi rzecznikiem woli Syna, ukazując te wymagania, jakie winny być spełnione, aby mogła się objawić zbawcza moc Mesjasza” (RM 25). Moc zbawcza jest to moc polegająca na zaradzeniu różnorodnej niedoli, która ciąży nad życiem ludzkim (RM 21). Z tym doświadczeniem wiary wiąże się prawda o obecności „Tej, która jest dana jako pomoc i obrona narodu polskiego” Odtąd chrześcijaństwo w Polsce nabiera rysu macierzyńskiego, którego początki wiążą się z wydarzeniem w Kanie Galilejskiej. Macierzyństwo Bogurodzicy ogarnia każdego człowieka i każdy jest jak gdyby ten jedyny, chociaż rzeczywiście ogarnia cały naród i całą ludzkość.

W przekazie Jana Pawła II opartym na doświadczeniu dziejów swojego narodu Jasna Góra jest miejscem ewangelizacji. Jest to ewangelizacja człowieka i narodu. Oznacza ona odwołanie się do dziedzictwa Synostwa Bożego, które niesie ze sobą dziedzictwo wolności.¹² To rozumienie dziedzictwa wolności w sensie społecznym ma szczególne uzasadnienie w świetle Magnificat (por. Ł 1, 46—55) (por. SRS 49).

⁵ Jan Paweł II, *Bądź z nami w każdy czas*, Watykan 1983, s. 9.

⁶ Jan Paweł II *na ziemi polskiej*, Watykan 1979, s. 68.

⁷ Tamże, s. 171.

⁸ Jan Paweł II, *Nauczanie społeczne*, t. II, Warszawa 1986, s.

⁹ Jan Paweł II, *Jasnogórskie nauczanie*, Częstochowa 1985, s. 172.

¹⁰ Jan Paweł II, *Pokój Tobie Polsko! Ojczyzno moja!*, dz. cyt.,

93.

¹¹ K. Wojtyła, *Oto Matka Twoja*, Rzym 1979, s. 322.

¹² Jan Paweł II, *Pokój Tobie Polsko! Ojczyzno moja!* dz. cyt., 39—90.

Obecność Maryi w obrazie Jasnogórskim posiada dla Polaków także wymiar moralnej wolności. Jest to w kontekście wiary najbardziej podstawowy wymiar. W tym właśnie znaczeniu Jan Paweł II nazywa Maryję Matkę „troskliwą, wymagającą i wspomagającą”.¹³ Opierając się na doświadczeniu dziejów Papież stawia narodową tezę związaną z Jasną Górą. „Tutaj zawsze byliśmy wolni”.¹⁴ To odczucie i doświadczenie związane jest z faktem obecności na Jasnej Górze Królowej Polski. Jasną Górę widzi Papież nawet — jako zasadnicze echo dziejów narodu. „Jeśli chcemy się dowiedzieć, jak płyną te dzieje w sercach Polaków, trzeba przyjść tutaj. Tutaj przyłożyć ucho do tego Miejsca”¹⁵ Papież przykłada do dziejów kryterium teologiczne, a więc kryterium wiary. Dlatego można powiedzieć, że Jasna Góra jest miejscem, w którym niejako w swej syntezie skoncentrowały się dzieje Polaków. W tym kryterium mieści się również całe odczucie i doświadczenie chrześcijańskiego narodu. Współczesny poeta polski ks. J. Twardowski napisał, iż „Matka Boska Częstochowska jest dlatego cudowna, bo kiedy patrzysz na nią przypomina się Polska”. Matka Ojczyzna i Matka Jasnogórska, to jakieś wzajemne zapośredniczenie, niemal narodowa identyfikacja, staje się ona źródłem mistyki dziejów. Według Kard. Karola Wojtyły Obraz Jasnogórski „wyraża tajemnicę zaślubin Boga z człowieczeństwem, z jego historyczną konkretną formą, któremu na imię Polska, polskość”.¹⁶

Maryja jest dana Polakom w swym Jasnogórskim Obrazie „przede wszystkim na czasy trudne”¹⁷

Tę świadomość miał Kościół w Polsce zawsze, zwłaszcza od obrony Jasnej Góry przez ks. A. Kordeckiego i oficjalnej proklamacji Maryi Królową Polski. Z doświadczeniem naszych czasów wiązała się świadomość niewoli religijnej, narodowej, politycznej, moralnej i społecznej. Świadomość ta jest związana z sięgnięciem po skuteczną pomoc i obronę narodu polskiego. Z nią wiąże się „Akt oddania w macierzystą niewolę miłości Maryi”

2. MILENIJNY AKT ODDANIA JAKO PODSTAWA TEOLOGII SPOŁECZNEGO ZAWIERZENIA

Milenijny akt oddania jest anamnezą chrztu. Jego komenta-

¹³ Tamże, s. 93.

¹⁴ Tamże, s. 32.

¹⁵ Jan Paweł II *na ziemi polskiej*, dz. cyt., s. 70.

¹⁶ Kard. Wojtyła, *Oto Matka Twoja*, dz. cyt., s. 306.

¹⁷ Jan Paweł II, *Pokój Tobie Polsko! Ojczyzno moja!*, dz. cyt., s. 91.

torem teologicznym był Kard. K. Wojtyła. W komentarzu tym Autor używa słowa „zawierać”. Motywy i racje, które przedstawił mają wymiar podwójny i teologiczny i pastoralny. Racje teologiczne w/g Autora zawarte są w Konst. *Lumen gentium*. Racje pastoralne są „świadomością że dzięki Niej (Maryi) została uratowana wiara narodu”.¹⁸ Podstawy teologiczne Autor widzi w dziele klasycznym tego zagadnienia w *Traktacie o doskonałym nabożeństwie do Najśw. Panny* Ludwika Grignion de Monfort.¹⁹ Człowiek jako stworzenie zależy bezwzględnie od Boga Stwórcy w swym istnieniu i od Boga Odkupiciela w swym odkupieniu. Ta zależność bezwzględna od Chrystusa została określona przez św. Ludwika jako „święte niewolnictwo”. Maryjna droga rysuje się jako *argumentum convenientiae* ponieważ sam Bóg przyszedł do ludzi w Chrystusie przez Maryję zatem najodpowiedniejszą drogą dojścia ludzi do Boga w Chrystusie jest Maryja.²⁰ Akt oddania Matce Bożej wyraża mocną wolę i pełną gotowość trwania w takiej zależności nadal. „Zależność ta jest dobrem, jest skarbem, jest łaską”.²¹ Jasnogórski Akt oddania jest związany z okolicznością poczucia zagrożenia wielkiego dobra jakim jest wiara. I w tej warstwie znaczeniowej akt oddania staje się nade wszystko aktem zawierzenia. Jest to zawierzenie Komuś, Komu można bez reszty zawierzyć. Autor widzi to oddanie niejako podwójnie. Teologiczne jako „szczególną zależność”, praktyczne zaś jako „bezwzględną ufność”, która jest daniem wolnej odpowiedzi Bogu na „szczególną zależność”.²² Niewola natomiast nie jest metaforą, ale kryje w sobie paradoks ewangeliczny. Wskazuje na rzeczywistość jaką jest miłość. Do istoty miłości bowiem należy przynależność — czyli nie bycie wolnym. Jednakże tego „nie bycia wolnym” nie odczuwa się w miłości jako niewoli, lecz jako spełnienie siebie, własnej wolności.²³

Element drugi domagający się uzasadnienia to problem prawa do oddania. W Akcie oddania biskupi polscy oddali „wszystkie dzieci Boże ochrzczonego narodu”. Według Kardynała K. Wojtyły prawo to wynikało z urzędu i powołania. Prawo do stwierdzenia i zdeklarowania przynależności do Chrystusa na podstawie chrztu mieli biskupi jako nauczyciele wiary, prawo do zawierzenia jako

¹⁸ Kard. K. Wojtyła, *Teologiczny komentarz Milenijnego Aktu oddania w macierzyńską niewolę miłości Maryi*, Archiwum Instytutu Prymasowskiego, s. 4.

¹⁹ Tamże, s. 6.

²⁰ Tamże, s. 7—8.

²¹ Tamże, s. 8.

²² Tamże, s. 9.

²³ Tamże, s. 9.

pasterze. Zawierzenie innych znajduje też wystarczającą podstawę w samej miłości bliźnich.²⁴ Zawierzenie, którym jest Jasnogórski Akt oddania nie jest tylko modlitwą, lecz zawarte są w nim zobowiązania. Zobowiązanie to wyraża się „oddaniem w niewolę za wolność Kościoła w świecie i w Ojczyźnie naszej, ku rozszerzeniu się Królestwa Chrystusowego na ziemi”. Celem jest zatem wolność Kościoła, aby mogło rozszerzać się Królestwo Chrystusa na ziemi. Zobowiązaniem jest oddanie za wolność Kościoła. Oddanie „za” predysponuje Akt do charakteru heroicznego. Autor komentarza stawia pytanie na ile chrześcijanie obowiązani są do aktów heroicznych? W odpowiedzi stwierdza, że charakter heroiczny dotyczy cnoty nadziei zawartej w heroicznym zawierzeniu Matce Bożej. Zawierzenie to stawia nie na swoje zasługi, lecz na Maryję. Kiedy się weźmie okoliczności w jakich powstał Akt Jasnogórski, to heroiczna nadzieja w tym zawierzeniu wysuwa się na plan pierwszy, bowiem Kościół, naród i Ojczyzna były bardzo zagrożone. Drugi aspekt heroicznego zawierzenia, który stanowi jednocześnie zobowiązanie to rezygnacja z własnych zasług, i zdanie się na to, aby Maryja nimi dysponowała. Jest to nade wszystko oddanie swej własnej woli Bogu przez Maryję. „Odtąd, najlepsza Matko nasza i Królowo Polski, uważaj nas Polaków jako naród za całkowitą własność Twoją, za narzędzie w Twych dłoniach na rzecz Kościoła świętego”.²⁵ Charakter heroicznego oddania „za” Kościół jest udziałem w mesjańskim posłannictwie Chrystusa, który dał życie za życie świata. Akt Jasnogórski jest zawierzeniem a nie przyrzeczeniem czy też słubowaniem, pozostaje bowiem w ścisłym odniesieniu do Boga, który sprawuje w człowieku „chcieć” i „wykonać”. Prowadzi do źródła mocy, która jest w Bogu, w Bożej ekonomii zbawienia w Maryi. Autor stwierdza, że cała duchowa i nadprzyrodzona wartość tego Aktu to bezgraniczne zawierzenie w stosunku do Matki Boga i Kościoła, do Wspomożycielki i Królowej własnego narodu. „Zawiera się w nim zobowiązanie do życia wedle woli Bożej a więc do intensywnego życia chrześcijańskiego”.²⁶ Jest ono konsekwencją chztu świętego. Nie zawierają się w tym Akcie natomiast żadne szczegółowe zobowiązania.

Odnowiony związek z Bogiem „wszystkiego co Polskę stanowi” dokonuje się poprzez „Milenijny Akt Oddania w macierzyńską niewolę miłości Maryi”.

Oddanie w niewolę staje się jakby paradoksalnym wydarze-

²⁴ Tamże, s. 11.

²⁵ Tamże, s. 14—16.

²⁶ Tamże, s. 17.

niem wobec wiekowej niewoli Polaków.²⁷ Jednakże ta niewola ma wymiar szczególny — wskazuje bowiem na „świętą zależność” i na „bezwzględną ufność”. „Bez tej zależności świętej, bez tej ufności heroicznej, życie ludzkie jest nijakie”.²⁸ Jan Paweł II widzi Akt Jasnogórski jako „zakorzenienie się” w dziejach tego „wielkiego paradoksu”, którego pierwszą ojczyzną jest sama Ewangelia. Papież stwierdza, że nie chodzi tutaj tylko o paradoksy natury werbalnej, lecz o paradoksy teologiczne. Paradoksy, te ostateczne, potwierdzają tajemnicę paschalną Chrystusa.²⁹ Milennijny Akt jest to wydarzenie mające nie tylko jakąś polską specyfikę lecz równocześnie teologiczną pełnię (KDK 12).³⁰

Jan Paweł II widzi w tym Akcie miarę wielkich maryjnych tradycji, takich świętych jak Bernard z Clerveaux, Grignon de Monfort, Maksymilian Kolbe.³¹ Zdaniem Papieża przez ten Akt Kościół w Polsce „dodał do dzieła Soboru Watykańskiego II na wskroś oryginalne odczytanie prawdy o obecności Bogurodzicy w tajemnicy Chrystusa i Kościoła”.³² Ojciec Święty widzi w tym wydarzeniu „przejrzysty chrystocentryzm” a zarazem „zrąb antropologiczny”.³³

3. ZAWIERZENIE LUDÓW I NARODÓW, CO JEST SPECYFIKĄ TEGO ZAWIERZENIA

Pomiędzy maryjną encykliką *Redemptoris Mater* Jana Pawła II a posługą pasterską zmierzającą do zawierzenia świata można dostrzec szczególny związek, wypowiada się w nim osobowość Papieża jako człowieka zawierzenia. W encyklice Jan Paweł II ukazuje postać Maryi jako Tej, która „powierza siebie samej istotnej prawdzie słów Boga” (RM 14). Jej zawierzenie Bogu staje się udziałem daru. Bóg zawierza Syna swego Maryi „Bóg w tym wzniosłym wydarzeniu Wcielenia Syna zawierzył się wolnej i czynnej posłudze niewiasty” (RM 46). U stóp krzyża też ma początek szczególne zawierzenie człowieka Bogurodzicy (RM 45). Można mówić tutaj niejako o trzech wymiarach zawierzenia: Człowiek zawierza siebie „samej istotnej prawdzie słów Boga”. Bóg

²⁷ Jan Paweł II na ziemi polskiej, dz. cyt., s. 76.

²⁸ Tamże, s. 76.

²⁹ Jan Paweł II, *Wychowanie ludzkiej wolności*, Oss. Rom. 11—12/1987, s. 6—7.

³⁰ K. Wojtyła, *Aby Chrystus się nami posługiwał*, Kraków 1979, s. 348—349.

³¹ Jan Paweł II na ziemi polskiej, dz. cyt., s. 71—72.

³² Tamże, s. 72.

³³ Jan Paweł II, *Wychowanie ludzkiej wolności*, dz. cyt., s. 7.

odpowiada na zawierzenie człowieka powierzając siebie. W tajemnicy paschalnej, pod krzyżem zostaje powierzony człowiek, Tej, która zawierzyła do końca „prawdzie słów Boga” Te trzy wymiary stoją u progu teologicznych argumentów wszystkich zawierzeń ludów i narodów jakich w swojej postudze dokonuje Jan Paweł II. Analizując tę posługę można powiedzieć, że wytyczna dziejów całego Kościoła i całego chrześcijaństwa jest w zawierzeniu Chrystusa pod krzyżem. Udział Maryi w misterium odkupienia Papież Wojtyła określa jako „wzbogacenie paschalne”.³⁴ Jest to misterium rzeczywistego wejścia Człowieka-Maryi w ekonomię Odkupienia. Odtąd w Niej każdy człowiek zostaje wezwany do pełnej wiary zawierzenia. Można powiedzieć, że jest to kerygmat, orędzie apostołskie, które Jan Paweł II, apostoł Chrystusa, spod krzyża chce przekazać światu. W tym orędziu zawierzenia jest także jakieś doświadczenie naszego czasu. Jest to świadomość wyzwań jakie ludzie, narody i społeczeństwa winny stawiać wobec wielorakich zagrożeń świata. Można mówić tutaj zatem o zbieżności motywów, które kierowały oddaniem Polski i świata. To doświadczenie dziejów własnej Ojczyzny Papież przynosi na płaszczyznę świata. Odpowiedzią na zagrożenie staje się zawierzenie Bogu przez Maryję.

U początku pontyfikatu w S. Maria Maggiore Jan Paweł II obwieszcza powtarzaną przez świadectwa pokoleń prawdę, że Maryja jest powołana, aby doprowadzić wszystkich ludzi do odkupienia, aby ukazać Chrystusa światu, aby zbliżyć tych, którzy stawiają opór miłości, którzy uważają świat za poligon walki wszystkich ze wszystkimi.³⁵ Odtąd wszystkie apostołskie podróże Jana Pawła II związane są z zawierzeniem narodów, ludów, krajów, Kościołów, a nawet miast (Turyn, Loreto). Zawierzenia świata wyrażane są najczęściej poprzez modlitwę. W każdym z nich jest jakaś specyfika danego narodu. Są w nich troski, problemy i rany człowieka, wołanie o ochronę wartości ludzkich i boskich. Nie ma w nich jednak tego elementu heroicznego zobowiązania, który zawarty jest w Jasnogórskim zawierzeniu.³⁶ 4 VI 1979 r. Jan Paweł II — Papież dokonał „nowego Jasnogórskiego aktu oddania i w „nowy sposób” zawierzenia poszerza polski profil posłanniczy. Adresuje go najpierw do kręgu „braci w wierze ze Wschodu i z Zachodu”, aby wyjść na spotkanie wszystkich ludzi i wszystkich ludów, którzy na drogach różnych religii szukają Boga i pragną mu służyć”. Ma to być rozszerze-

³⁴ Kard. K. Wojtyła, *U podstaw odnowy*, Kraków 1972, s. 96.

³⁵ Jan Paweł II, *Tobie Maryjo zawierzam*, dz. cyt., s. 17.

³⁶ Jan Paweł II *na ziemi polskiej*, dz. cyt., s. 73—74.

niem polskiego zawierzenia „do owych najdalszych granic miłości”.³⁷ Mieści się w tym jakieś wezwanie do świadectwa wiary. Jest to „nowe zawierzenie” nawiązaniem do oddania świata, które miało miejsce w Polsce w 1971 r., jest powonieniem tamtego aktu przez Papieża Polaka.

W wielu zawierzeniach Maryi dokonywanych w różnych częściach świata Ojciec Św. włącza swój naród i swoją Ojczyznę. Ale też w swojej Ojczyźnie Jan Paweł II zawiera świat, ludy i narody.

W swoich zawierzeniach Ojciec Św. często podkreśla: „ja Jan Paweł II Tobie zawierzam, tę modlitwę zanoszę do Ciebie i taką też pozostawiam w Twym sanktuarium na wieczną rzecz pamiętkę”³⁸ Jan Paweł II czyni siebie podmiotem działającym, bowiem On sam dokonuje aktu zawierzenia. W przedmiotowej treści aktu uczestnikami są natomiast wszyscy biorący udział w momencie aktu, w miarę swej osobistej a także społecznej świadomości oraz gotowości. Do natury aktu religijnego należy bowiem to, że zawsze jest aktem osoby spełnionym we wspólnocie Kościoła. Inaczej jest w przypadku zawierzenia w Fatimie. Jan Paweł II mówi: „Staję w szczególnym poczuciu jedności ze wszystkimi pasterzami Kościoła z którymi wspólnie stanowimy jedno ciało i jedno kolegium tak, jak z woli Chrystusa Apostołowie byli w jedności z Piotrem”.³⁹ W ten sposób wyrażone kolegialne oddanie jest odpowiedzią na Objawienie fatimskie. Dopełnieniem tej samej odpowiedzi jest użycie obok czasownika „zawierzać” drugiego „poświęcać”. W tym szczególnym akcie dochodzi do głosu jeszcze jeden ważny wymiar. Jest to oddanie Kościoła „za ludzkosć i świat: za nasz współczesny świat w jedności z samym Chrystusem”.⁴⁰ Akt ten ma zatem ten sam heroiczny charakter, który mieści się w wymiarze Aktu Jasnogórskiego.

Na szczególną uwagę w omawianym zagadnieniu zasługuje jeszcze jedno uroczyste zawierzenie. Jest to zawierzenie całej ludzkości w rocznicę soborów Konstantynopolskiego I i Efeskiego. To zawierzenie dokonane jest w obliczu wielkiego zagrożenia, zmagania pomiędzy dobrem a złem, światłością i ciemnością. „Weź w swą macierzyńską opiekę całą Rodzinę ludzką, którą z żarliwością Tobie, o Matko, zawierzamy. Niech dla nas wszystkich przy-

³⁷ Tamże, s. 75.

³⁸ Jan Paweł II, *Tobie Maryjo zawierzam*, dz. cyt., s. 143.

³⁹ Jan Paweł II, *Modlimy się z Papieżem*, Warszawa—Poznań 1983, s. 163.

⁴⁰ Tamże, s. 164.

blży się czas pokoju i wolności, czas prawdy, sprawiedliwości i nadziei”.⁴¹

Z rozważań nad zagadnieniem zawierzenia Maryi i jego teologiczną argumentacją nasuwają się wnioski. Zawierzenie Maryi ludów i narodów wypływa z wewnętrzno-osobowego doświadczenia wiary Jana Pawła II. Jego inspiracją społeczną jest polskie doświadczenie. Zarówno samo sformułowanie „zawierzyć Maryi”, jak i jego teologiczna koncepcja jest oryginalną myślą Jana Pawła II. „Wydany ludziom” doświadcza cudownej opieki tej, której zawierzył wszystko, czego z wyboru stał się sługą”.⁴²

⁴¹ Tamże, s. 161.

⁴² T. Styczeń, *Jedynie prawda wyzwala*, Rzym 1987, s. 79.